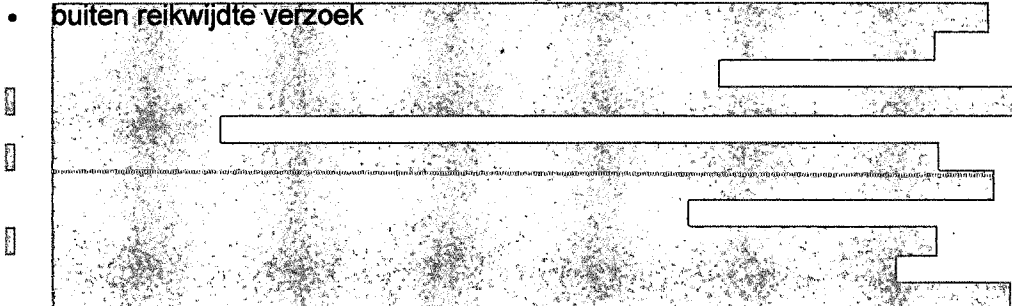

Kennisupdate desinformatie d.d. 12-03-20SAMENVATTING ALGEMEEN

Belangrijkste onderwerpen 18 februari – 9 maart 2020:

- Massiviteit (hoeveelheid) van berichtgeving rondom coronavirus lijkt zorgen over desinformatie en misinformatie te overstijgen;
- **buiten reikwijdte verzoek**

DUIDING

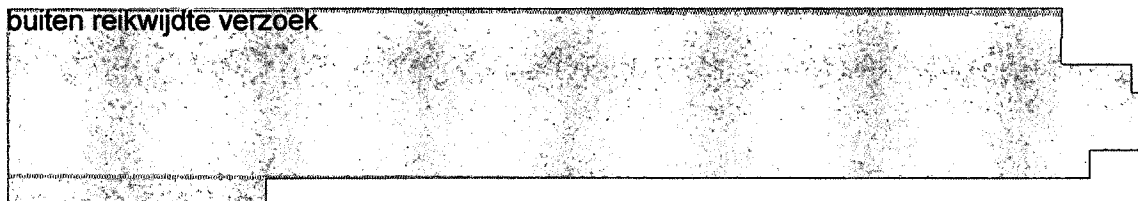
NEDERLAND

In Nederland is de berichtgeving omtrent het coronavirus de afgelopen weken sterk gestegen. Dit komt deels door de uitbraak van het virus in Nederland (in een week tijd van 0 naar 188 besmettingen tussen 28 februari en 8 maart), deels door foutieve berichtgeving over besmettingen in Nederland op sociale media en deels door de doorgaande discussie over het virus in de internationale media en via online kanalen. Hierbij is misinformatie inmiddels een zelfstandige invalshoek geworden voor verslaggeving. Overigens is de tendens om over 'nepnieuws' als fenomeen te schrijven ook bij andere nieuwsonderwerpen goed zichtbaar, bijvoorbeeld de vluchtelingencrisis aan de Grieks-Turkse grens.

Met betrekking tot het coronavirus lijkt de massiviteit van berichtgeving op dit moment een groter probleem dan nepnieuws en desinformatie. Niet de betrouwbaarheid, maar de dichtheid van berichtgeving maakt het voor burgers complex om zich goed en adequaat te informeren. De media spreekt hier over een 'infodemic' (afgezet tegen de 'pandemic' van het virus).

Er zijn geen aanwijzingen dat, binnen Nederland, mis- en desinformatie een betekenisvolle rol speelt in de maatschappelijke dynamiek rond het coronavirus. Vooralsnog lijkt het er op dat burgers zich in deze kwestie hoofdzakelijk laten informeren langs de officiële kanalen (RIVM, Rijksvoorlichting en de mainstream media). Het lijkt er op dat deze crisis, althans in Nederland, het gezag en de legitimiteit van publieke instituties en de mainstream media verhoogt. Dit neemt niet weg dat complottheorieën over het coronavirus, binnen de alternatieve nieuwsmedia, hun weg weten te vinden. Dit gebeurt vaak niet met het oogmerk van het vergroten van maatschappelijke polarisatie, maar veelal als 'prank'. (De leerlingen van) scholen en hoger onderwijsinstellingen zijn een belangrijke bron van de verspreiding van nepberichten over het virus.

EUROPA

buiten reikwijdte verzoek

A large rectangular area of the document is completely redacted with a heavy black stippled pattern. The redaction covers the majority of the page's width and height.

buiten reikwijdte verzoek

A large rectangular area of the document is completely redacted with a heavy black stippled pattern. The redaction covers the majority of the page's width and height.

buiten reikwijdte verzoek

A large rectangular area of the document is completely redacted with a heavy black stippled pattern. The redaction covers the majority of the page's width and height.

GLOBAL

buiten reikwijdte verzoek

A large rectangular area of the document is completely redacted with a heavy black stippled pattern. The redaction covers the majority of the page's width and height.

Op globaal niveau wordt (de verspreiding van) het coronavirus logischerwijs nog wijder gedocumenteerd en bepraat dan in Nederland, hoewel er vooral veel nationale en regionale discussies en rapportages zijn (corona in de UK, corona in de VS, corona in Zuid-Korea...) Internationaal overkoepelend is vooral het belang voor de wereldeconomie. Het is daarom lastig te bepalen of de internationale pers er een zelfde visie op nahoudt als de Nederlandse.

BRONNEN

I. KENNIS

EU: 'A Europe Fit for the Digital Age'

- buiten reikwijdte verzoek
[Redacted text]

Pew Research Center: 'Many Tech Experts Say Digital Disruption Will Hurt Democracy'

- buiten reikwijdte verzoek
[Redacted text]

NBER: Cross-Country Trends in Affective Polarization'

- buiten reikwijdte verzoek
[Redacted text]

D.d. 28/02/2020

II. TECHNOLOGIE

Facebook / '2020 Foundational Integrity Research: Misinformation and Polarization'

- buiten reikwijdte verzoek
-

III. NIEUWS

Nederland / coronavirus

- In appgroepjes en op sociale media is een nep-screenshot rondgegaan van het NOS liveblog, waarin foutief werd gesteld dat er in de Utrechtse wijk Overvecht besmettingen met het Coronavirus zouden zijn. De inhoud van de pagina is verzonnen, zo meldde de NOS. De afbeelding is door iemand thuis bewerkt en de pagina is niet afkomstig van de NOS. Er zijn geen patiënten met het Coronavirus geregistreerd, benadrukte de nieuwsbron.

Bron: [NOS Corona liveblog](#)

D.d. 26/02/2020

- De internetredactie van *De Telegraaf* wordt overspoeld door lezers met vragen en tips. Er zijn bijvoorbeeld tips over video's met nepnieuws waaruit zou blijken dat het einde der tijden nabij is, en over neergeslagen opstanden in allerlei landen waar het virus voor paniek zou zorgen. "Waarom zie ik die gruwelijke beelden nooit bij jullie?"

Bron: [Telegraaf](#)

d.d. 28/02/2020

Nu.nl factcheckt: Op het reactieplatform *NUjjj* van *Nu.nl* waren in de laatste week van februari meerdere reacties waarin werd beweerd dat het coronavirus in een Brits lab is uitgevonden. Er zou zelfs een patent op het virus rusten. Ditzelfde verhaal verschijnt sinds 23 januari in Nederlandstalige berichten op Facebook en Twitter. De berichten blijken niet te kloppen en gebaseerd te zijn op een verkeerd begrip van het coronavirus.

Bron: [Nu.nl](#)

d.d. 28/02/2020

- *Trouw* wijdt een artikel aan de vraag hoe de overheid moet handelen naar en communiceren over een epidemie. De overheid moet duiden en de vraag is hoe de overheid mensen rustig moet houden, maar wel scherp. Mensen moeten niet in paniek raken, maar ook niet relativiseren. Een van de uitdagingen daarbij is dat mensen divers zijn en dat verschillende groepen verschillende strategieën nodig hebben. "Voor sommigen is informatie van overheden zelfs helemaal niet betrouwbaar. Denk aan de problematiek rondom vaccinatie. Of zij komt niet boven andere zenders uit, waaronder trollen en verspreiders van fake news."

Bron: [Trouw](#)

D.d. 29/02/2020

- Het Friesland College en NHL Stenden Hogeschool waarschuwen voor nepnieuws over het coronavirus dat rondgaat onder studenten. Op social media circuleren geruchten dat het coronavirus is opgedoken bij studenten van die scholen. "Het betreft een 'grap', met een foto die is gemaakt van een aangepast scherm op een NOS-site", zegt het Friesland College. Onder studenten van NHL Stenden Hogeschool gaat een screenshot van het

liveblog van het Algemeen Dagblad rond waarin melding wordt gemaakt van een besmette student. De school weerspreekt in een statement dit gerucht. "We hebben te maken met fake news." Ook het AD bevestigt dat het bericht bij hen nooit online heeft gestaan.

Bron: [Leeuwarder Courant](#)

D.d. 03/03/2020

- *De Volkskrant* besteedt aandacht aan het begrip 'infodemic' als maatschappelijk probleem. Daarmee wordt bedoeld dat een informatiestroom over een bepaald onderwerp, bijvoorbeeld het Coronavirus, zelf epidemische vormen aanneemt en daarmee een oplossing in de weg zit. De auteur, Ulco Schuurmans, stelt dat infodemics bedreigender zijn voor de samenleving dan de dreiging die zij beschrijven. Het schaadt bij covid-19 bijvoorbeeld het vertrouwen in de wetenschap, gezondheidszorg en in beleidsmakers.
Bron: [Volkskrant](#)
d.d. 03/03/2020

- Het Amphia ziekenhuis in Breda overweegt juridische stappen tegen het nepnieuwsaccount @coronanederland. Dat Twitteraccount meldde woensdag dat in het Bredase ziekenhuis negen personen zouden zijn overleden aan het coronavirus. Mogelijk was het oogmerk het aanbieden van mondkapjes tegen woekerprijzen. Het Twitteraccount is inmiddels uit de lucht gehaald.

Bron: [Algemeen Dagblad](#)

D.d. 05/03/2020

WHO / coronavirus

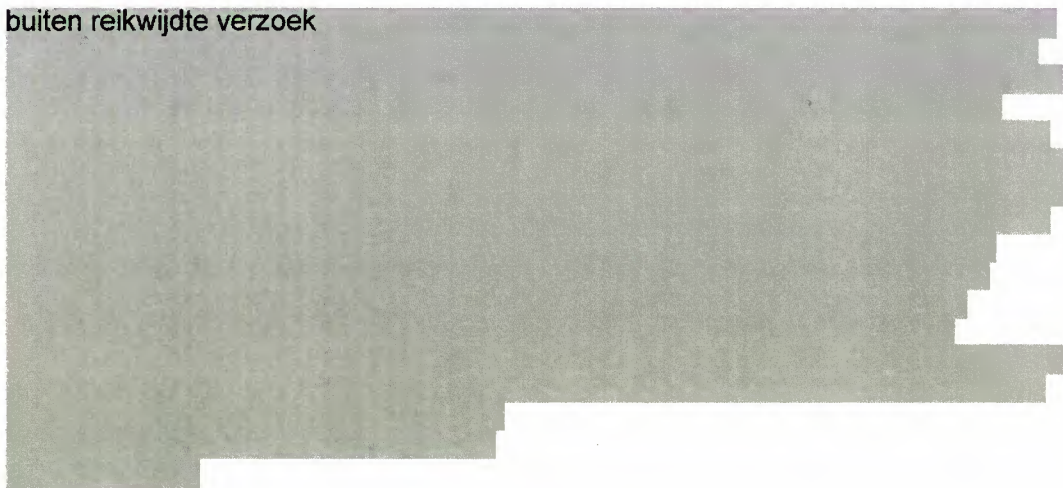
- De World Health Organization (WHO) probeert nepnieuws rond het virus in te dammen met een account op sociale mediaplatform TikTok.

Bron: [Algemeen Dagblad](#)

d.d. 04/03/2020

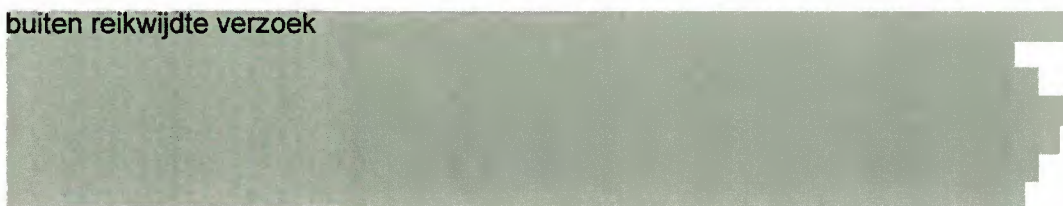
Nederland / Rusland / desinformatie rondom MH17

- buiten reikwijdte verzoek

Nederland / nepadvertenties / John de Mol

- buiten reikwijdte verzoek

buiten reikwijdte verzoek

Rusland / Nederland / Georgië / cyberaanval

- buiten reikwijdte verzoek

VS / #WeBackJack / Twitteractie gestart door Elon Musk

- buiten reikwijdte verzoek

VS / Rusland / coronavirus

- *AFP* rapporteert dat duizenden aan Rusland gelinkte sociale media accounts een gecoördineerde campagne hebben gelanceerd die alarm slaat over het Coronavirus. De campagne verstoort mondiale pogingen om de epidemie te verspreiden. De desinformatiecampagne is gericht tegen de VS: het verspreidt de ongefundeerde samenzweringstheorie dat de VS achter de uitbraak zit in een vermeende poging om de reputatie van de Amerikanen mondiaal te beschadigen. Volgens het Amerikaanse State Department worden er valse personas gebruikt op Twitter, Facebook en Instagram die berichten verspreiden in meerdere talen.

Bron: AFP
D.d. 27/02/2020

EU / Facebook / regulering techbedrijven

- buiten reikwijdte verzoek